

Manderlay

Lars Von Trier, 2005

Una reflexió sobre el fi de l'esclavitud i la llibertat sense límits visibles

Segon pas americà: llibertat?

Aquesta pel·lícula forma part de la pretesa trilogia que Lars von Trier va iniciar amb l'exitosa *Dogville*, pel·lícula que destacà per la seva posada en escena austera, molt teatral, on l'absència de parets i decorats, substituïts per línies i noms dibuixats al terra -junt amb una il·luminació fosca- centrava tota l'atenció en la interpretació dels personatges. Aquesta focalització ressaltava especialment el paper de la protagonista, Grace, molt ben interpretada per Nicole Kidman (encara dubto si era un paper treballat per ella o bé escrit per a ella). *Manderlay*, la segona entrega de la trilogia americana del director danès, manté la protagonista com a fil conductor de la història, però aquest cop ens trobem amb una altra actriu en la pell de Grace. Al principi, un no s'acostuma al canvi i dona la sensació que per exigències del guió l'actitud de Grace ha canviat massa. De ser la noia plena de supèrbia i caràcter de *Dogville*, passa a ser una filleta de papà amb un esperit sensible envers els desfavorits i una moralitat que li surt de no se sap on (quan sabem que ve de

permetre una matança a mans dels mafiosos del seu pare; l'execució d'un poble sencer a causa de la seva rancúnia i la set de venjança). Aquest canvi de moralitat, no obstant, sembla bastant coherent tenint en compte la mentalitat d'una societat puritana americana que amaga menyspreu per tot allò que surt del seu esquema. Un esquema que simplifica bastant la idea de llibertat. Tot i així, poc a poc la nova Grace ens anirà portant a un món humà i psicològic tan intens com l'aparegut a *Dogville* (i tornarà a deixar entreveure la seva arrogància amb frases com: «si espera compassió, no compti amb mi»). Un món on es reprèn la històrica marginació de la raça negra al sud dels Estats Units, quelcom que encara es manté vigent. El més interessant de tot plegat és veure com la llibertat no és quelcom assequible d'un dia per a l'altre, ja que exigeix responsabilitats.

Amb *Manderlay*, doncs, Lars von Trier, tot i que fent «cinema d'època» torna a retratar l'essència de la societat americana igual que ho va fer ja amb la trilogia dedicada a Europa que el va a donar conèixer com a

director: *Epidemic*, *El elemento del crimen* i *Europa*. Seria significatiu poder estudiar comparativament aquestes dues trilogies. Ens adonaríem ràpidament de les diferències (diferències pròpies de la distància oceànica i espiritual que separa un continent del nord de l'altre). Els films sobre Europa reflecteixen l'Europa de postguerra, però sempre des d'una perspectiva molt individualista i psicològica. Els personatges centren l'atenció, però no com a guia de l'espectador, com fa Grace sovint, sinó com a protagonista únic i indiscutible des de la seva subjectivitat i des de la seva construcció i deconstrucció com a individus. Els mitjans tècnics i expressius també canvien en funció d'aquesta premissa. A la tríade europea tot sembla somiat; se'ns apareix com un món interior que està filmat amb un sentit poètic, tot utilitzant imatges inversemblants, tant en els moviments com en els colors... Un món oníric proper a Kafka, a Joyce, a l'*Home sense atributs*, on es fa palesa la descomposició individual i social d'un continent que perd la seva hegemonia, paral·lelament a la fragmentació

de l'individu. Al cicle americà, en canvi, tot i que Grace també ens mostra la seva condició individualista, l'autèntic domini de la situació la dona el narrador. Un narrador lligat a allò més quotidià, a allò més naturalista i realista, com a les novel·les de Miller, tot i que pugui prendre tons escatològics. I en comptes de centrar la trama en l'individu, la prioritat se l'emporten les col·lectivitats. Els Estats Units són un país de col·lectivitats marginades, mentre que Europa és una terra de personatges rebutjats (valgui la hipèrbole categòrica). Amb tot, al meu parer, *Manderlay* no convenç tant com *Dogville*. Els recursos són els mateixos, tot i que en part continuen funcionant, però a *Manderlay* la trama és ben obvia des del principi; no té gaire misteri, tot i que se li vol donar un gir final a la història. A *Dogville* la trama roman semi-oculta, els motius de tot plegat se'ns feien misteriosos. La inspiració de les pel·lícules, per altra banda, té orígens ben diferents, tot i formar part del mateix cicle. Lars von Trier es va inspirar amb de *Die greigroschenoper* (L'òpera de gossa grossa), escrita al 1928 per Bertolt Brecht i Kurt Weill, per al guió de *Dogville*. L'argument de *Manderlay*, no obstant això, es va inspirar, en part, en el prefaci de la mundialment famosa i frívola novel·la *Historia d'O*, escrita al 1954 per Pauline Réage i el prefaci de la qual estava signat per Jean Paulhan, escriptor, crític i membre de l'Acadèmia Francesa. El títol d'aquest prefaci és "La felicitat en l'esclavitud" i comença per descriure una rebel·lió que va aombrar la illa de Barbados al 1838. Molt resumida, la història és la següent: un bon matí, un grup de negres, homes i dones que han obtingut legalment la seva llibertat fa poc, s'acosten al seu antic amo, el senyor Glenelg, i li demanen que torni a acceptar-los

com esclaus. Després de parlar amb ells, el Sr. Glenelg es nega a fer-ho, no se sap si per por, per convicció o simplement per respecte a la llei. Els exesclaus comencen a posar-se físicament amb ell. Al principi, sembla un joc, però acaben assassinant-lo, a ell i a la seva família. Aquella mateixa nit, tornen a ocupar les antigues dependències dels esclaus, i comencen a parlar, menjar i treballar com feien abans que s'abolís l'esclavitud.

Fitxa tècnica

Tècnics

Directori guionista: Lars von Trier
Productor: Vibeke Windeløv
Muntatge: Molly Malene Stensgaard
Fotografia: Anthony Dod Mantle
Vestuari: Manon Rasmussen
Música: Carter Burwell
Direcció artística: Peter Grant
Nationalitat: Dinamarca, Suècia, Regne Unit, França, Alemanya i Holanda
Durada: 139 minuts

Actors

Bryce Dallas Howard (Grace),
Isaach De Bankolé (Timothy),
Danny Glover (Wilhelm), Willem
Dafoe (Padre de Grace), Michäel
Abiteboul (Thomas), Lauren Bacall
(Mam), Jean-Marc Barr (Sr.
Robinson), Geoffrey Bateman
(Bertie), Virgile Bramly (Edward),
Dona Croll (Venus), Jeremy Davies
(Niels), Udo Kier (Sr. Kirspe),
Chloë Sevigny (Philomena)

Filmografia

2006
The Boss of it All
2005
Manderlay
2003
Dogville
2003
Cinco condiciones
2000
Danzando en la oscuridad
1998
Los idiotas
1996
Rompiendo las olas
1994
The kingdom
1991
Europa
1987
Epidemic
1984
El elemento del crimen